En hållbar framtid

Kristina Bergsten och Kristoffer Petersson Karlberg,
Munkagårdsgymnasiet

Samhällskunskap 1a1, 50 p
+
Naturkunskap 1a1, 50 p

En dag i mars 2018

Because I said so...
That's Why!
Kristina
Kristoffer

Ämne - Samhällskunskap

Ämnet samhällskunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt. Det har sin bas inom statsvetenskap, sociologi och nationalekonomi, men även andra samhällsvetenskapliga och humanistiska discipliner ingår. Med hjälp av begrepp, teorier, modeller och metoder från alla dessa discipliner kan komplexa samhällsfrågor förstås och förklaras. Ämnet har även ett historiskt perspektiv.

Våra ämnen - vad förenar?

Ämne - Naturkunskap

Ämnet naturkunskap är till sin karaktär tvärvetenskapligt med en grund i biologi, fysik, geovetenskap och kemi. I ämnet behandlas hälsa, energi och hållbar utveckling, kunskapsområden som har vuxit fram där naturvetenskap möter samhällsvetenskap.

Samhällskunskap

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Digitalisering och mediers innehåll samt nyhetsvärdering när det gäller frågor om demokrati och politik.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.
- Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen. Digitaliseringens påverkan på arbetsmarknaden.
- Gruppers och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Presentation i olika former, till exempel debatter och debattinlägg.

Naturkunskap

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursutnyttjande och ekosystemens bärkraft.
- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.
- Naturvetenskapliga arbetsmetoder, till exempel observationer, klassificering, mätningar, simuleringar och experiment samt etiska förhållningssätt kopplade till det naturvetenskapliga utforskandet.
- Naturvetenskapligt förhållningssätt, hur man ställer frågor som går att undersöka naturvetenskapligt och hur man går till väga för att ställa företeelser i omvärlden under prövning.
- Hur naturvetenskap kan granskas kritiskt samt hur ett naturvetenskapligt förhållningssätt kan användas för att kritiskt pröva ovetenskapligt grundade påståenden.

Koppling till examensmålen

Examensmål

Naturbruksprogrammet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom naturbrukssektorn med växter, djur, mark, vatten eller skog. Inom programmet ska eleverna också ges möjligheter att läsa kurser som förbereder för högskolestudier inom naturvetenskap, främst med koppling till naturbruk.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper om och färdigheter i att bruka naturen. Naturbruk innefattar de olika verksamheter som nyttjar och förvaltar naturresurser. Det kan till exempel vara produktion av livsmedel, växtmaterial och träråvara. Andra verksamheter är natur- och landskapsvård, fiske och vattenbruk, arbete med djur eller arbete med park- och trädgårdsmiljöer samt försäljning av varor och tjänster. Även verksamhet som syftar till rekreation och naturupplevelser ingår.

Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling. För att utveckla naturbrukets olika verksamheter krävs innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor. Den ska också bidra till ett globalt perspektiv på naturbruket samt ge kunskaper om internationellt samarbete.

Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser. Arbetsmiljöfrågor ska ha en central plats i utbildningen för att förebygga arbetsskador och främja god hälsa.

Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter samt bedöma arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och miljötänkande. Utbildningen ska också bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att ta ställning i etiska frågor och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling.

Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sovra och bearbeta information.

Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

Examensmålet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

- … bruka naturen på ett hållbart sätt
- … kritiskt granska och reflektera
- … globalt perspektiv

- Tänk så mycket vi skulle vinna!

- Det här MÅSTE vi bara göra!

- Vi går och pratar med Maria!

En månad senare...

Planering ner på detaljnivå…

Vi börjar bygga…

Byggstenarna

Kryddas med…

Delmål 4.7: En god utbildning innebär en utbildning för hållbar utveckling

Genomsyras av…

Läromedlet

Läromedel

Moderna, pedagogiska och pålitliga, alltid enligt läroplanen.

Ramarna - färgad av varje inriktning

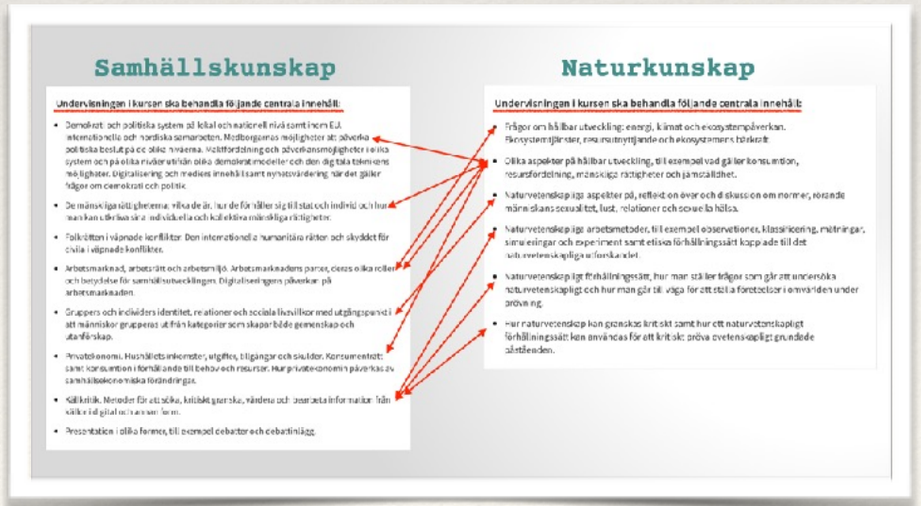

Samhällskunskap

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU, internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika demokratimodeller och den digitala tekniksens möjligheter. Digitalisering och medier innehåll samt nyhetsvärdering när det gäller frågor om demokrati och politik.
- De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utöva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.
- Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen. Digitaliseringens påverkan på arbetsmarknaden.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumenträtt: samt konsumentinformation till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från olika digitala och analoga källor.
- Presentation i olika former, till exempel debatter och debattinlägg.

Naturkunskap

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursnyttjande och ekosystemens känslighet.
- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflekt on över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.
- Naturvetenskapliga arbetsmetoder, till exempel observationer, klassificering, mätningar, simuleringar och experiment samt etiska förhållningssätt kopplade till det naturvetenskapliga undersökandet.
- Naturvetenskapligt förhållningssätt, hur man ställer frågor som går att undersöka naturvetenskapligt och hur man gör bl. väga för att ställa företeelser i omvärlden under prövning.
- Hur naturvetenskap kan granskas kritiskt samt hur ett naturvetenskapligt förhållningssätt kan användas för att kritiskt pröva evidensbaserad grundade ståtenden.

Vad ska det heta?

En hållbar framtid

Planering ner på detaljnivå…

	Natrubruks program-mets examens-mål (siffrorna hänvisar till sista sidan)	Uppdrag	Gemensamma föreläsningar	FN-action/ gäst-föreläsning/ studiebesök	SH syftes-beskrivning och centralt innehåll (siffrorna hänvisar till sista sidan)	SH lektions-innehåll i korthet	NK syftes-beskrivning och centralt innehåll (siffrorna hänvisar till sista sidan)	NK lektions-innehåll i korthet
Block 1. Ekologisk hållbarhet **10 lekt. NK** **10 lekt. SH**	1, 2, 3, 5, 6, 8	**Hur ser branschen ut 2030?** Fokusering på innovation och hållbarhetstänk inom Lantbruk, Djurhållning, Trädgård, Skog	• Presentation av kursen och uppstart av blocket • Vetenskap, sanning och osanning	• Action FN För globala målen	Syfte: 1, 2, 3, 4, 5 Centralt innehåll: 1, 2, 3, 7, 8	• EU, FN • Svenska partierna	Syfte: 1, 2, 3, 5, 6 Centralt innehåll: 1, 2, 4, 5, 6	• Big Bang och universum • Grundämnena och enkel kemi • Livets utveckling • Växthus-effekten och global uppvärmning • Biologisk mångfald och ekosystem-tjänster

Planering ner på detaljnivå…

	Natrubruks programmets examensmål (siffrorna hänvisar till sista sidan)	Uppdrag	Gemensamma föreläsningar	FN-action/ gästföreläsning/ studiebesök	SH syftesbeskrivning och centralt innehåll (siffrorna hänvisar till sista sidan)	SH lektionsinnehåll i korthet	NK syftesbeskrivning och centralt innehåll (siffrorna hänvisar till sista sidan)	NK lektionsinnehåll i korthet
Block 2. Ekonomisk hållbarhet **18 lekt. NK** **18 lekt. SH**	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8	**Reportaget** Strålkastarljuset på vår konsumtion av utvalda problematiska produkter i reportageserien ”Strålkastaren”. **Munkamaten** Hur kan vi äta mer klimatsmart? Klasserna gör skolans matsedel med budgeten 0,5 kg CO2e/portion.	• Uppstart av blocket • EU:s handel med utsläppsrätter	• Action FN För mänskliga rättigheter • Studiebesök Stena Recycling i Halmstad	Syfte: 1, 2, 3, 4, 5 Centralt innehåll: 4, 6, 7, 8	• Linjär och cirkulär ekonomi	Syfte: 1, 2, 3, 5, 6 Centralt innehåll: 1, 2, 4, 5, 6	• Vår konsumtion • Fossilfria fordon • Hållbar mat

Planering ner på detaljnivå…

	Natrubruks programmets examensmål (siffrorna hänvisar till sista sidan)	Uppdrag	Gemensamma föreläsningar	FN-action/ gästföreläsning/ studiebesök	SH syftesbeskrivning och centralt innehåll (siffrorna hänvisar till sista sidan)	SH lektionsinnehåll i korthet	NK syftesbeskrivning och centralt innehåll (siffrorna hänvisar till sista sidan)	NK lektionsinnehåll i korthet
Block 3. Social hållbarhet **10 lekt. NK** **10 lekt. SH**	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	**Typiska könsroller** Rollspel eller film där eleverna byter könsroller: - I hemmet - Skolan/ Arbetsplatsen - En dejt **Livets lotteri** Hur skulle livet sett ut om du hade fötts i ett annat land?	• Uppstart av blocket • Normer, könsroller och värderingar	• Action FN För jämställdhet	Syfte: 1, 2, 3, 4, 5 Centralt innehåll: 1, 5, 7, 8	• Diskriminerings-lagstiftningen • Samtyckes-lagstiftningen	Syfte: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Centralt innehåll: 1, 2, 3, 4, 5, 6	• Människans sexualitet och fertilitet • Kärlek och relationer • Könssjukdomar och varför det är så viktigt att skydda sig med dem • Gifter i vår miljö och hur dessa påverkar vår hälsa

Ingredienser

Varje block inleds med baskunskaper från SH och NK

Flera gemensamma föreläsningar

Kursstoffet delas in i 3 block

Varje Block innehåller **Uppdrag** och **Case.** Kreativitet och koppling till inriktningen betonas

Röd tråd i bedömningen i varje block:
- Baskunskapkontroll (E)
- Muntlig gruppdiskussion (E-A)

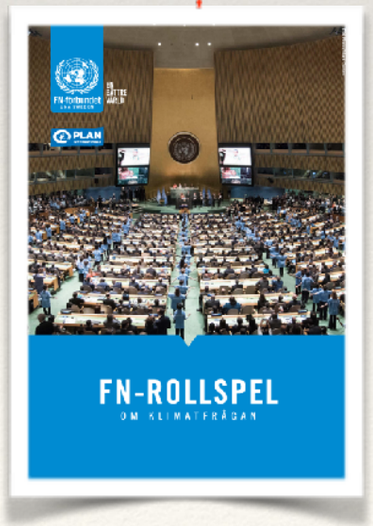

Hur ser det ut just nu?

Årskurs 2

Block 1
Ekologisk hållbarhet

→

Block 2
Ekonomisk hållbarhet

→

Block 3
Social hållbarhet

→

Årskurs 3

FN-rollspel om klimatet

För Globala målen ht 20

Har skickats v. 40 inför FN-dagen 24 oktober.

Case 1 - La

En hållbar framtid - Na

Block 1 Ekologisk hållba

Kristina Bergsten och Kristoffe

EU:s mål är att vara klimatneutr
2050. Sverige vill gå snabbare f
och har satt målet till 2045. Det
omöjligt för Sverige att lyckas m
detta mål om inte alla bransche
samhället gör sin del. **Så vad ka**
lantbruket göra?

Ni ska nu föreställa er att ni arb
av klassen arbetar på en renodl
mjölkgård. Gårdarna ligger när
goda grannar samarbetar man

Ni bestämmer själva hur er gård
Vilka grödor finns i växtföljden?
bestämma allt detta inom grupp

Förutom att arbeta med område
gården också arbeta med åtgär
ekosystemtjänster. Det är därfö
punkt. Se nedan.

Sedan gäller det att fundera på
verksamheten. Redan år 2035
Oavsett vilken inriktning gården
samtidigt. Välj därför ut 4-5 olika
på att de måste passa er gård

Fördela sedan arbetet inom gru
verksamhet presenteras vid ett
ivrigt avlyssnat av era grannar ;

Heta utvecklings

1. Hur ökar vi den biologiska
på gården?
Orientera er i ämnet:http://www.n
https://www.odlingibalans.com/,
innovation-fran-jord-till-bord/biolo

2. Hur ökar vi kolinlagringen
Orientera er i ämnet: http://kolinla

3. Hur gödslar vi mest klimat
Här måste ni tänka att det är olika
Växtodlingsgården har störst utm
omdebatterat. Vi tipsar därför om
- https://www.landlantbruk.se/deb
med-avloppsgodsel/
- https://www.yara.se/vaxtnaring/
sensor/
- http://greppa.nu/arkiv/nyhetsark
fosfor-i-mineralgodsel.html

4. Odla mer proteingrödor (fö
Orientera er i ämnet: https://agfo.
www.axfoundation.se/projekt/balj

5. Odla helt nya grödor, exemp
Orientera er i ämnet: http://www.fo
hallbart-jordbruk/

6. Anlägga en pyrolysanläggn
Orientera er i ämnet: https://www.a
klimat-och-jord/

7. Investera i klimatsmart bev
Orientera er i ämnet: https://www.s
klimatanpassning/bevattningsdam
av besättning https://sverigesradio

8. Byta ut fossilt bränsle mot
Orientera er i ämnet: https://www.l

9. Mer klimatsmart mjölkprod
Orientera er i ämnet: https://pub.ep
greppa.nu/arkiv/nyhetsarkiv/2014-
mjolkproduktion.html

10. Anlägga agroforestry
Orientera er i ämnet: http://greppa.
agroforestry.html

11. Effektivisera tekniken i väx
Orientera er i ämnet: http://m.musi
programid=406&grupp=27402&art

12. Satsa på biogasanläggnin
Orientera er i ämnet: https://www.s
m.musikhjalpen.se/sida/artikel.asp

Arbeta så här:

1. Börja med att göra en ytlig koll på vad varje ämne handlar om (klicka in på länken). Samtala sedan om och bestäm vilket eller vilka av de globala målen som ämnet berör.

2. Gör nu en djupdykning i ämnet. Ta reda på:
   a) Vad handlar det om mer ingående?
   b) På vilket sätt kan det bidra till mer hållbara livsmedel?
   c) Vilka hinder ser ni?
   d) Vilka politiska styrmedel kan behövas (eller används redan idag) för att få det att fungera optimalt? Hur skulle ni gå till väga för att få till en politisk förändring?
   e) Är det en av framtidslösningarna eller inte? Motivera.

Mer information om hur redovisningen kommer att gå till kommer längre fram.
Var noga med att redan från början värdera dina källor (är de tillförlitliga?) samt spara länkarna till dina källor.

Lycka till!
/Kristina och Kristoffer

Case 1 - Skogsbruk

En hållbar framtid - Naturkuns
Block 1 Ekologisk hållbarhet

EU:s mål är att vara klimatneutralt
2050. Sverige vill gå snabbare fra
och har satt upp målet att vara
klimatneutralt senast år 2045. Det
helt omöjligt för Sverige att lyckas
med detta mål om inte alla
branscher i samhället gör sin del.
vad kan skogsnäringen bidra med
Och vad kan trädgårdsnäringen g

Arbete går ut på att sätta sig in i e
minskade utsläpp av växthusgase
antingen ensamma eller två och t

Arbeta så här:

1. Börja med att göra en ytlig koll
   det föreslagna ämnet).

2. Bestäm gemensamt vilket/vilka
   berör https://www.globalamale

3. Gör nu en djupdykning i ert äm
   a) Vad handlar ämnet om mer
   b) På vilket sätt kan det hjälpa
   c) Finns det några nackdelar e
   forskning, i så fall vad?
   d) Vilka politiska styrmedel (sk
   för att nå målet om minskade u
   av det ni studerar?
   e) Skulle ni rekommendera att

Förslag på ämnen - Sk

1. Vilka fossilfria bränslen k
En första koll: http://www.ingenj
https://www.ri.se/sv/press/forska

2. Kan trä ersätta betong nä
En första koll: https://www.sodra
bygg-klimatsmarta-hus-i-tra/

3. Är det realistiskt med eld
En första koll: https://www.energ
avgorande-for-ny-skogsmaskin-

4. Krävs det nya trädslag i s
En första koll: https://www.skogs
klimat/skogen-i-ett-varmare-klim

5. Kan man göra tyg och pl
En första koll:https://www.skogs
innovation/nya-innovativa-mater
https://www.skogsindustrierna.s

6. Kan man förena modernt
naturskyddsområden?
En första koll: https://www.skogs
hansyn-till-skogens-sociala-varo
https://www.regeringen.se/artikl

Förslag på ämnen - Trä

1. Skogsstäder i Kina - vad ä
En första koll: https://www.svt.se
luftfororeningar

2. Är stadsodling en realistis
En första koll: https://www.hallba
https://www.ica.se/butiker/kvantu
utblick/gronare-stader/

3. Hur kan städerna gynna bi
En första koll: https://www.hallba
https://www.ica.se/butiker/kvantu
utblick/gronare-stader/

4. Är biokol något för trädgå
En första koll: https://www.natursk
klimatfralsare?gclid=Cj0KCQjwzbv7
BREgkfeNWnOOvb87bNtHEoAcHW

5. Vad är rehabträdgård?
En första koll:https://www.slu.se/ir
rehabiliteringstradgard1/

Lycka till!
/Kristina och Kristoffer

Arbeta så här:

1. Börja med att göra en ytlig koll på vad varje ämne handlar om (klicka in på länken). Samtala sedan om och bestäm vilket eller vilka av de globala målen som ämnet berör.

2. Gör nu en djupdykning i ämnet. Ta reda på:
   a) Vad handlar det om mer ingående?
   b) På vilket sätt kan det bidra till mer hållbara livsmedel?
   c) Vilka hinder ser ni?
   d) Vilka politiska styrmedel kan behövas (eller används redan idag) för att få det att fungera optimalt? Hur skulle ni gå till väga för att få till en politisk förändring?
   e) Är det en av framtidslösningarna eller inte? Motivera.

Mer information om hur redovisningen kommer att gå till kommer längre fram.
Var noga med att redan från början värdera dina källor (är de tillförlitliga?) samt spara länkarna till dina källor.

Lycka till!
/Kristina och Kristoffer

Årskurs 2

Block 1
Ekologisk hållbarhet

→

Block 2
Ekonomisk hållbarhet

→

Block 3
Social hållbarhet

→

Årskurs 3

ÅK 3
FN-rollspel om klimatet

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA RESURSER

7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP

För Globala målen ht 20

Har skickats v. 40 inför FN-dagen 24 oktober.

8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

10 MINSKAD OJÄMLIKHET

12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

För mänskliga rättigheter ht 20

Har publicerats v. 47 inför MR-dagen 10 december.

Case Reportaget

En hållbar framtid, Block 2 - Ekonomisk hållbarhet

I beräkningar av ekologiska fotavtryck använder man statistik över konsumtion och produktion för att beräkna hur mycket av **vår planets förmåga att leverera nya råvaror** som behövs för att producera det vi konsumerar samt ta hand om avfallet som bildas.
Beräkningarna leder fram till att vi världsmedborgare skulle behöva 1,6 jordklot. Världen lever alltså i dagsläget *över* sina tillgångar. Vi svenskar då? Ja, vi lever vi som om det fanns 4 jordklot. Lägger vi sedan till ytterligare dimensioner såsom **människors arbetsförhållanden** så växer bilden ytterligare.
Och vissa branscher blinkar mer rött än andra!
Det är just detta som Case Reportaget ska handla om.

Gör en reportageserie

Ni arbetar i team om 4-5 personer. Varje team ska göra ett reportage till SVT:s nya (av oss påhittade) satsning *Strålkastaren*. Programmet ska rikta strålkastarljus mot olika branscher som utmärker sig när det gäller högt ekologiskt fotavtryck och brister i människors arbetsförhållanden (mer om vilka branscher det handlar om längre ner i texten).
Arbeta så här:

1. **Gör en djupgående research om er bransch/er vara** (här måste alla vara delaktiga!)
   Dessa frågor är lämpliga att finna svar på:
   1. Vad tillverkas och hur stor eller hur viktig är branschen?
   2. Var i världen sker den mesta tillverkningen? Är tillverkningen uppdelad i olika delar?
   3. Vilka miljö- och klimatproblem är kopplade till tillverkningen?
   4. Hur är förhållandet mellan territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp för produkten?
   5. Hur ser arbetarnas villkor och arbetsmiljö ut i allmänhet?
   6. Hur distribueras varan från tillverkare till kund? Finns det något problem med detta?
   7. Vad händer med produkten när den blivit avfall?
   8. Om man som konsument vill handla hållbart, hur ska man tänka och göra?
   9. Hittar ni några exempel på företag som enligt er *inte* har en hållbar produktion?
   10. Lyft fram företag som enligt er arbetar seriöst och aktivt med hållbar produktion.

   Det är positivt om ni kommer på ytterligare frågor!

2. **Förbered reportaget**
   Förbered ett manus. I manuset ska finnas inledande prat, intervjufrågor och intervjusvar samt utfyllnadsprat. Reportaget får vara högst 10 minuter långt.
   - Vem ska vara reporter?
   - Vem ska filma?
   - Vem intervjuas? Med andra ord, vem tar rollen som myndighetspersoner, experter av olika slag, forskare, konsument, fabriksägare, fabriksarbetare, representant från ett företag som *inte* är ett föredöme, representant från ett företag som arbetar hållbart?

3. **Filma!**
   Försök filma i olika miljöer på skolan, gärna utomhus, för att få ett mer levande innehåll.

4. **Klipp i hop filmen.**
   Använd gärna iMovie.

VÄLJ BLAND FÖLJANDE BRANSCHER

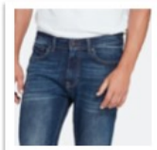
Kläder

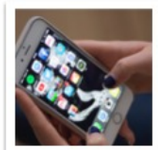
Mobiltelefon

Elbil

Medicin, inkl vaccin och p-piller

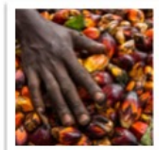
Palmolja

Länkar, tidsplanering och annan aktuell info hittar du på Itslearning/Block 2 Ekonomisk hållbarhet/ Gemensamt för NK och SH.

Vilka kursmål som ingår i respektive kurs samt vilka delar i examensmålet som uppgiften matchar mot hittar du längst ner i detta dokument.

Lycka till!
/Kristina och Kristoffer

Case Munka-mate

Block 2 - Ekonomisk hållbarhet

En hållbar framtid, Naturkunskap 1a1 och Samhäl

Vår matsal på Munkagård

Inget
äter
det
att m
ocksa
släng

Av de
mate
göras
miljö

Det s
konve
matva

Er klass har fått en särskild vecka (se nedan) då ni b
Ni arbetar i grupper och varje grupp har en veckoda
med vår kock Cina i köket. En veckas matsedel ska
- en kycklingrätt
- en fiskrätt
- en kötträtt (vårt eget nötkött, färs, grytbitar eller fläs
- en vegetarisk rätt
- en soppa (som gärna kan vara vegetarisk).

Cina i köket ansvarar för att maten är näringsrik. Vad
Vad behöver människan få i sig för att överleva från

Vi lottar vilken grupp som får vilken maträtt.

Vecka 9	Vecka 15	
NB19C, NB19D (klart med Cina v. 7)	NB19B (klart med Cina v. 13)	(kl

SÅ HÄR SKA NI ARBETA STEG FÖR STEG

1. **Sätt er in i ämnet *Hållbar mat.*** Som ni minns h
samma namn. Den ligger som fil på Itslearning.
Vi har också samlat ett antal länkarna som hör t
kunskaper. Ni hittar dem längre ner i detta doku

2. **Leta recept.** När ni börjar fundera på lämplig m
ögonen:
- Maträtten ska vara god. Det är mycket viktigt i
- Veckans maträtter får inte överstiga ett genom
- Maträtten måste vara näringsrik och nyttig.
- Det får inte bli för dyrt. Här bestämmer Cina.
- Maträtten ska ta hänsyn till god djurvälfärd och
- Råvarorna ska vara rätt i säsong, främja biolog
vara närproducerade.

Det finns massor av recept i skolbibliotekets nya
Gustaf. Använd också Internet, länkar finns läng

När ni hittat ett recept som uppfyller kriterierna o
0340 - 48 09 69 och presentera ert recept. Var b
gånger med henne. Senast 2 arbetsveckor inna
vara klart.

3. **Skriv ett matkort**. Matkortet är ett infokort om r
matsalen. Observera att ni bara ska skriva om e
salladsbaren. Det ligger en mall till matkortet på
möjlighet till vikning på mitten.
Det här ska finnas med på matkortet:
a) Era namn, er klass, maträttens namn och en
b) Maträttens ingredienser
c) Eventuell märkning (t ex MSC-fisk eller KRAV
d) Redogörelse av vad som är hållbart med mat
e) Hur många CO_2e en portion av maträtten slä

När ni är klara kopierar vi lärare matkorten i 30
gjort. Ni hämtar då matkorten på vårt lärarrum.
förvaras i elevskåp. Aktuell dag sätts de fram pa
plats när middagsgästerna kommer. Under efter
läggs i läggs i pappersåtervinningen.

*) **LÄNKAR I ÄMNET**

- Livsmedelsverket: Fiskar att ha koll på med tanke på hälsan
- SVT: Så ska du äta för ditt och klimatets bästa (exeprternas svar)
- Sveriges Radio: Myter och sanningar om kött
- WWF:s Köttguiden
- WWF:s Fiskguiden

) **MATRÄTTENS KOLDIOXIDUTSLÄPP

Idag ger en svensk lunch eller middag en klimatpåverkan på i genomsnitt 2 kg CO_2e. Världsnaturfonden (WWF) har räknat ut att i framtiden får koldioxidutsläppet från all mat vi äter under en vecka ligga på max 11 kg CO_2e per vecka och person. För en lunch eller middag blir detta cirka 0,5 kg CO_2e per måltid**.** Om detta kommer att kännas tight eller inte beror på hur maten framöver produceras. Om maten produceras på ett hållbart sätt så kommer vi att kunna fortsätta äta god och näringsrik mat. Det handlar som sagt om hållbar produktion och konsumtion (Globala målet nr 12).
Som du förstår av budskapet från WWF måste vår nuvarande nivå på 2 kg CO_2e per person och måltid minska till cirka 0,5 kg CO_2e . I den här uppgiften ska vi därför försöka minska det drastiskt. Klassens sammanlagda maträtter får därför ligga på **max 2,5 kg CO_2e per person och skolvecka.** Det innebär som sagt **i genomsnitt 0,5 kg CO_2e per måltid och person.** Till er hjälp för att räkna koldioxidutsläppet från varje råvara har ni tre verktyg:

- Unilevers CO_2 -kalkylator
- WWF:s CO_2 -kalkylator
- Matklimatlistan från SLU

***) **RECEPT PÅ MATRÄTTER**

Förutom de nyinköpta böckerna i biblioteket kan vi rekommendera:

- ICA:s förslag på klimatsmarta maträtter med högst 0,5 kg CO_2e per person: ICA:s Klimatsmart middag .
- WWF:s receptsamling på klimatsmart mat med färdiga beräkningar på växthusgasutsläpp: WWF:s klimatsmart middag
- Ni kan givetvis komponera egna maträtter. Använd då föreslagna CO_2 -kalkylatorer ovan.

Lycka till med maten!
/Kristina och Kristoffer

PS. Bläddra ner lite till! Där hittar du receptet på något riktigt smarrigt och riktigt riktigt klimatsmart :)

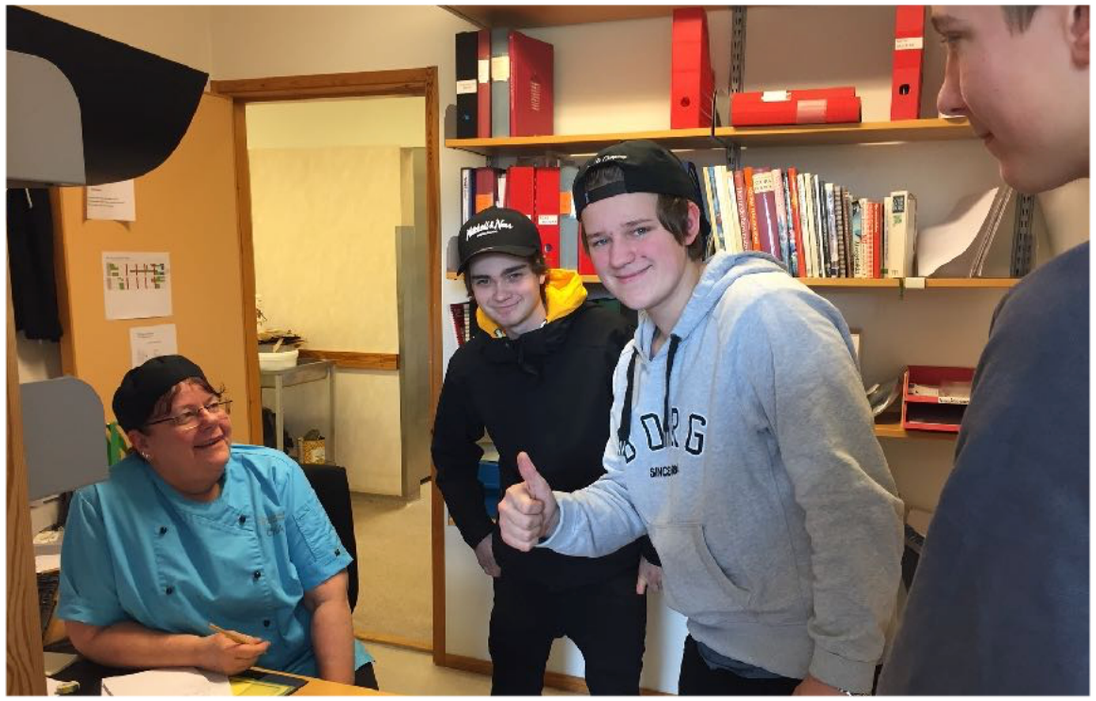

Smakrik köttsoppa

Idag genererar en svensk lunch eller middag en klimatpåverkan på cirka 2 kg CO_2e (CO_2e står för koldioxid-ekvivalenter). Det är 4 gånger så mycket som vi "har råd med" för att nå klimatmålen. Den framtida veckobudgeten kommer att behöva ligga på max 11 kg CO_2e per person, vilket blir i snitt 0,5 kg CO_2e, om vi skalar ner det till en lunch eller middag.
Den här veckan vill vi se om man kan äta klimatsmart och samtidigt gott och nyttigt. Vi har därför tagit fram recept på en lunchrätt som bara ligger på i cirka 0,5 kg CO_2e, vilket som sagt bara är ¼ av vad den genomsnittliga lunchen idag ligger på.

- Vi valde denna maträtt för att den har en låg koldioxidekvivalent.
- Ingredienserna är potatis, morot, purjolök, broccoli, palsternacka, rotselleri, grönsaksbuljong och nötkött (från skolan).
- Denna maträtt är hållbar för att flera av grönsakerna är i säsong just nu. Köttet är hållbart eftersom det är närproducerat och kommer ifrån skolans egna djur.
- Maträtten genererar ett utsläpp av 0,49 kg CO_{2e}/portion

Albin F, Hampus, Amanda och Lizette. Klass: NB19C

Årskurs 2

Årskurs 3

Block 1
Ekologisk hållbarhet

Block 2
Ekonomisk hållbarhet

Block 3
Social hållbarhet

ÅK 3
FN-rollspel om klimatet

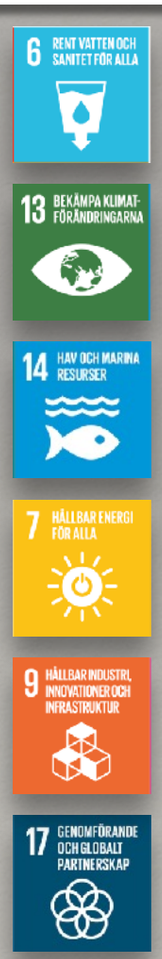

För Globala målen ht 20

Har skickats v. 40 inför FN-dagen 24 oktober.

För mänskliga rättigheter ht 20

Har publicerats v. 47 inför MR-dagen 10 december.

För jämställdhet vt 21

Har publicerats v. 6 inför Internationella kvinnodagen 8 mars.

Debattartikel som slutuppgift

Livets lotte

En hållbar framtid, Block

De 17 Globala Målen gäller oss al
olika i olika länder, liksom de olika
kanske rätt nöjd med att du födde
Sverige var 0,08 %. Du hade alltsa
tänk om du skulle födas på nytt, v
liv bli? Var i världen man föds är e

I **Livets lotteri** vill ge dig inblick i
världen. Via 8 frågor kommer ni at
ett fattigt land. Ni ska med andra
i olika länder.

Uppdraget

Ni ska framförallt arbeta med två
och Gapminders Dollar Street. Pa
livsvillkoren i olika länder. Gapmin
(med familjer) runt om i världen dä
den andra. Tyvärr finns inte alla lä
många. Ni ska också använda NE
funktion där ni kan jämföra era lär
också tipsa om HDI (Human Deve
Landguiden. Även andra källor är

Arbetet ska redovisas på den digi
per grupp (mer om detta nedan).

Arbeta så här:

1. Gå in på sidan Rädda Barnens "Liv
   ni hamnar på är ert nya hemland. K
   på Gapminders Dollar Street. Om la
   snurran (eller klicka på *Byt land* i de
   med på Gapminder Dollar Street. Ä
2. Gå tillbaka till Rädda Barnens "Live
   land till ert nya hemland. Alltså, om
   rikt land och vice versa. Kontrollera
   Dollar Street.

   Sådär, nu har ni två olika länder. Nu
   grupperna i klassen så att ingen ha
   grupperna byta ;).
3. Nu är det dags för en grundlig rese
   och Gapminders Dollar Street. Se ti
   Här finns massor av information att
   länder , HDI (Human Development
   Landguiden. Det ni framförallt ska f
   nedan.

1. **Analfabetism, tillgång till**
2. **Barnäktenskap och sexu**
3. **Barnaga**
4. **Barnadödlighet och förv**
5. **HBTQ-rättigheter**
6. **Tillgång till mediciner**
7. **Vad du som bor i detta la**
8. **Något ytterligare som för**

Slutkläm: Hur ”bra” tycker ni att
punkterna ovan värderar ni lände
och 10 är jättebra. Ni ska kunna

Arbetet presenteras i en P

Börja med att gå in på padlet.co
Behöver ni hjälp med hur ni skap
dokumentet vi gjort med tydliga i
hållbarhet/Gemensamt.

Den fakta ni hittat ska ni sammar
Padlets möjligheter att länka bild
att det blir en levande och snygg
filmklipp. Slutresultatet ska prese

Lycka till!
/Kristina och Kristoffer

Examensmål i Naturbruksprogrammets som berörs i Case Livets lotteri

- Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sovra och bearbeta information.

Centralt innehåll i Naturkunskap 1a1 som berörs i Case Livets lotteri

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.
- Naturvetenskapligt förhållningssätt, hur man ställer frågor som går att undersöka naturvetenskapligt och hur man går till väga för att ställa företeelser i omvärlden under prövning.

Centralt innehåll i Samhällskunskap 1a1 som berörs i Case Livets lotteri

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Gruppers och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik.
- Privatekonomi. Hushållets inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter och debattartiklar.

Årskurs 2

Årskurs 3

Block 1 **Ekologisk hållbarhet**

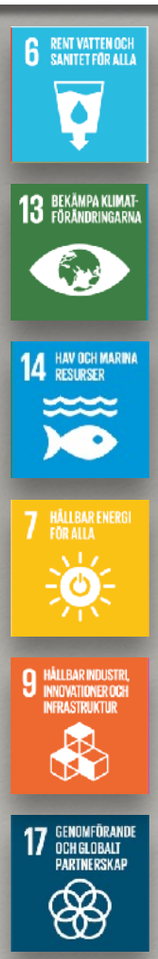

För Globala målen ht 20

Har skickats v. 40 inför FN-dagen 24 oktober.

Block 2 **Ekonomisk hållbarhet**

För mänskliga rättigheter ht 20

Har publicerats v. 47 inför MR-dagen 10 december.

Block 3 **Social hållbarhet**

För jämställdhet vt 21

Har publicerats v. 6 inför Internationella kvinnodagen 8 mars.

Debattartikel som slutuppgift

ÅK 3 **FN-rollspel om klimatet**

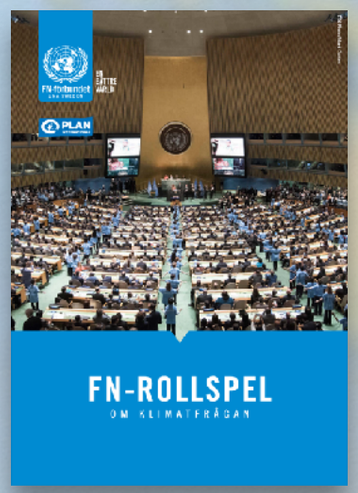

1425
CERTIFIERAD
FN-SKOLA
BANGL

Hur går det med lärandet?

Kooperativt lärande

Case Reportaget

En hållbar framtid, Block 2 …

Gruppen har ett gemensamt mål samtidigt som var och en har ett individuellt ansvar.

…det som bildas.
…leder fram till att vi världsmedborgare skulle behöva 1,6 jordklot. Världen lever alltså i dagsläget *över* sina tillgångar. Vi svenskar då? Ja, vi lever vi som om det fanns 4 jordklot. Lägger vi sedan till ytterligare dimensioner såsom **människors arbetsförhållanden** så växer bilden ytterligare. Och vissa branscher blinkar mer rött än andra!
Det är just detta som Case Reportaget ska handla om.

Gör en reportageserie

Ni arbetar i team om 4-5 personer. Varje team ska göra ett reportage till SVT:s nya (av oss påhittade) satsning *Strålkastaren*. Programmet ska rikta strålkastarljus mot olika branscher som utmärker sig när det gäller högt ekologiskt fotavtryck och brister i människors arbetsförhållanden (mer om vilka branscher det handlar om längre ner i texten).
Arbeta så här:

1. **Gör en djupgående research om er bransch** …
   Dessa frågor är lämpliga att finna svar på …
   1. Vad tillverkas och hur …
   2. Var i …
   3. Vilka …
   4. Hur är …
   5. Hur se …
   6. Hur dis… med detta?
   7. Vad här…
   8. Om man… hur ska man tänka och göra?
   9. Hittar ni … på företag som enligt er *inte* har en hållbar produktion?
   10. Lyft fram företag som enligt er arbetar seriöst och aktivt med hållbar produktion.

   Det är positivt om ni kommer på ytterligare frågor!

Grupparbetet hjälper eleverna att utveckla sina sociala färdigheter

2. **Förbered reportaget**
   Förbered ett manus. I manuset ska finnas inledande prat, intervjufrågor och intervjusvar samt utfyllnadsprat. Reportaget får vara högst 10 minuter långt.
   - Vem ska vara reporter?
   - Vem ska filma?
   - Vem intervjuas? Med andra ord, vem tar rollen som myndighetspersoner, experter av olika slag, forskare, konsument, fabriksägare, fabriksarbetare, representant från ett företag som *inte* är ett föredöme, representant från ett företag som arbetar hållbart?

3. **Filma!**
   Försök filma i olika miljöer på skolan, gärna utomhus, för att få ett mer levande innehåll.

4. **Klipp i hop filmen.**
   Använd gärna iMovie.

VÄLJ BLAND FÖLJANDE BRANSCHER

Elbil | Medicin, inkl vaccin och p-piller | Palmolja

Länkar, tidsplanering och annan aktuell info hittar du på Itslearning/Block 2 Ekonomisk hållbarhet/ Gemensamt för NK och SH.

Vilka kursmål som ingår i respektive kurs samt vilka delar i examensmålet som uppgiften matchar mot hittar du längst ner i detta dokument.

Lycka till!
/Kristina och Kristoffer

Eleverna stöttar varandra inom gruppen

Muntlig gruppdiskussion (fördjupad kunskapskontroll)

1. Eleverna får i förväg veta vad de ska plugga på (t ex våra presentationer, läromedelt NE). Detta läggs upp i mappen *Gemensamt/Plugga på detta till den muntliga gruppdiskussionen*. Där lägger vi också upp alla E-frågor i förväg. Att eleverna får se E-frågorna i förväg ökar framförallt de svagare elevernas möjlighet att klara E-nivån. Dock lämnar vi *inte* ut C/A-frågorna i förväg.

2. Vid tillfället för gruppdiskussioinen: Vi lärare har gruppdiskussion med en grupp intaget i ett angränsande grupprum. Tidsåtgång är ca 45 min/grupp. Eleverna tillhör den grupp som de arbetat med under innevarande block. I väntan på att få delta i gruppdiskussionen förbereder sig gruppen genom att öva på E-frågorna. Vi har då delat ut E-frågorna som laminerade lappar och eleverna lägger lapparna upp och ner på bordet framför sig. De drar en lapp i taget och förhör varandra.

   Redovisningen i grupprummet börjar med en E-del, följt av en C/A-del. Vi sitter runt ett stort bord. Vi börjar med att lägga ut lappar med E-frågor upp och ner på bordet. Vi går nu laget runt och eleverna drar en fråga i taget. Efter att eleven har pratat av sig går ordet vidare till någon annan frivillig som vill fylla på. Om eleven inte kan frågan lägger hen tillbaka den och drar en annan. Vi fortsätter så tills alla frågor är tagna. Vi lärare ger feedback efter varje fråga så eleverna får med sig kunskaperna och de rätta svaren. Vi tar en kort paus efter E-delen. Sen är det dags för C/A-frågorna och det sker på samma sätt. Det är frivilligt att delta i detta moment, men alla ska stanna kvar och lyssna och delta i diskuissionen.

3. Så snart som möjligt efter gruppdiskussionen meddelar vi lärare bedömningen av elevernas indivduella prestationer. Meddelas på Itslearning i “Uppgift”. Betygsskala F-A med kommentarer.

Främjar måluppfyllelse.

Främjar goda kamratrelationer.

Skolans värdegrund och uppgifter

"Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet."

"Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse."

"Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värden. Undervisningen ska dessutom bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet"

"Utvecklingen i yrkeslivet innebär bl.a. att det behövs gränsöverskridanden mellan olika yrkesområden och att krav ställs på medvetenhet om såväl egen som andras kompetens. Detta ställer i sin tur krav på skolans arbetsformer och arbetsorganisation."

"Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta idéer i handling och att lösa problem. Alla elever ska få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra."

Så vad säger eleverna?

En fråga i kursutvärderingen 2021-04-01: Som du vet har NK och SH samverkat i En hållbar framtid. Vad är din åsikt om detta?

”Det har fungerat bra, de hänger ju ihop och då blir det ju lite färre olika uppgifter så att man slipper skriva om i princip samma sak två gånger.”

”Jag tycker att det har varit en väldigt bra grej att ha gemensam undervisning”

”Jag tycker att det har varit bra. Kurserna har mycket gemensamt och är ganska lika så det har varit bra. Eftersom många uppgifter har inkluderat både samhällskunskap och naturkunskap, så har man fått en större bild av hur dem hänger ihop med varandra”

En fråga i kursutvärderingen 2021-04-01: Som du vet har NK och SH samverkat i En hållbar framtid. Vad är din åsikt om detta?

"Bra, allt hänger ihop bättre då"

"Det är skönt att inte behöva göra saker två gånger och att man pratar om ungefär samma sak samtidigt i dom båda kurserna"

"Jag tycker det har varit bra! Det har gjort att upprepningar sluppits att ske samt att arbeten varit lättare då man kunnat jobba med ett arbete i taget"

En fråga i kursutvärderingen 2021-04-01: Som du vet har NK och SH samverkat i En hållbar framtid. Vad är din åsikt om detta?

”Mycket bra, båda ämnena hänger ihopa mycket och är viktigt att kunna sammarbeta, även inom utbildning. Man måste vara uppmärksam i båda för att lättare kunna förstå dem enskilt.”

”Det har varit ganska bra. Man har lärt sig att kunna se samband mellan SH och NK”

”Mycket bra”

Vad sker i andra kurser på skolan?

VÄRLDEN
UTRYMNINGSPLAN
RUBBITE UF
RUBBITE UF
RUBBITE
Swish
073-092 62 93
160 KR

Så vad ska förbättras
till nästa läsår?

Tack för att ni har lyssnat!